

A pilóta sírján egy propeller volt a kereszt. Körülötte itt-ott érdekes papírko-szorúk heverték. Egy kivert üvegű, kövérékés templom látszódott a juharok között. A hársfát kör alakú pad vette körül.

Az apa a temetőn keresztül ment a patakhoz a fiaival. A gyerekek anyja a bokrok mögött, a komló alatt volt elhantolva. – Majd később visszajövünk hozzá – mondta az apa –, de most siessünk, különben még lekéssük a hullámokat.

Leonyid Dobocsin* 33

AZ APA

Felharsant a hajókürt. – Gyorsabban! – kiáltozták a fiúk. – Gyorsabban! – sürgette őket az apa. Mindannyian futásnak eredtek. A kapu felett egy bádoglemezről kivágott, festett angyal állt. A nagy sietségben elfelejtettek megállni előtte, és fejüket felvetve megcsodálni.

Ahogy végigfutottak az ösvényen, ismét felharsant a hajókürt. – El fogunk késni! – nógatta őket az apa. A szívük a torkukban dobogott.

Futás közben ledobták magukról a kabátjukat, és nadrágjukból kilépve a földre vetették magukat: még épp idejében. Jobbról füst gomolygott és közeledett, a gőzhajó fehér orra pedig már előbukkant a bokrok közül. Felpatantak, táncolni kezdtek, és sapkájukkal integettek. A délceg kapitány parancsokat osztogatott. Hatalmas zajjal forgott a lapátkerék, pezsgő tajtékot vetett, nyomában szinte forrt a víz. Leültek, mert a fedélzetről nők nézelődtek, és oldalról rájuk pillantva tenyerüket a térdük közé szorították.

– Loccs – hömpölygött ki az első hullám. – Gyorsabban! – ugrottak oda mindannyian.

A folyó olyan volt, akár a tenger. – Jaj! – kiáltották az emberek, és ugrálni kezdtek. – Jaj! – kiáltott fel az apa, miközben karjára vette a fiúkat, és ő is ugrándozott. – Jaj, jaj – visítottak a gyerekek, és körülfonták apjuk nyakát.

A hullámok elültek. Az apa négykézláb tapicskolt a vízben, és túlkölt, mint a hajókürt. A kisfiúk lovagoltak rajta. Azután az apa megmosakodott, a gyerekek pedig sorjában, nagyfiúsan végigdörzsölték a hátát. Az apa felegyenesedett, végignézett magán, és megmozgatta az izmait: este meg kell látogatnia Ljubov Ivanovnáét. És azt gondolta: – Egyébként nem vagyok rossz apa.

Visszafelé már lassabban mentek. – Különben ez a fürdés teljesen felesleges volt – mondta az apa. Sokáig másztak felfelé az ösvényen. Pitypan-gokat fújtak, és kamillák szirmait tépdesték. Megfordultak és lenéztek. A patak partján tehének sétáltak, visszatükröződtek a vízben. Időnként felbőgtek. Az állomásokon fények gyúltak, pislákoltak. A nap lebukott. A csillagokat még nem lehetett látni. Az angyal a kapu fölött már sötétbe borult.

– Ti csak várjatok itt! – mondta az apa a hársfánál. – Majd jövök. – A gyerekek leültek, levették a sapkájukat, és megfogták egymás kezét. Egy szúnyog zümmögött.

34 A bokrok feketévé olvadtak össze. A keresztok teteje kilátszott közülük. A komló világított. Az apa itt megállt, és sapkáját levéve le-cövekelte. Ljubov Ivanovnára gondolva ért oda, és most habozott: hogyan és mit mondjon? A gyerekek viszont féltek. A halottak a földben feküdtek. A templom kitört ablakain át akár ki is nézhetett volna valaki, vagy akár egy kéz is kinyúlhatott volna. Megkönnyebbültek, amikor az apjuk visszament hozzájuk.

Jó volt sétálni a porlepte utcákon. Néhol utcai lámpák égtek. A boltok fényben úsztak. Az asszonyok az udvarokon állva beszélgettek jámbor tehenekkel, amelyek épp most érkeztek haza a csordából. A városi parkban fürgén ropták a valcert a tűzoltók. Az apa vett egy szivart és két mézes kalácsot. Hallgattak és élveztek.

TENYÉRJÓSLÁS

Petrov élvezettel szívta magába az illatos levegőt, és miután összeszámolta a várakozókat, leült. Ladiszlász elnézést kért, borotválás közben otthagyta vendégét, és betolta a reteszt.

– Még éppen idejében érkeztem – mosolygott Petrov, és azt gondolta, hogy ez jó jel.

A borbélyok csendben borotváltak. Már elfáradtak, siettek, és nem bocsátkoztak udvariaskodásba. Csattogtak az ollók. Közelgett a karácsony. A harangokat leszedték, és nem zúgtak már odakint. – Dúúú – dübörgött mélyen egy teherautó hangja, és az egész utca belerázkódott, ahogy néha elhaladt az úton.

Petrov nem olvasott. Inkább csak átlapozta a könyvet. Ezt a tenyerekkel teli példányt már alaposan áttanulmányozta. Tegnap este fejezte be, és miután becsukta, odaült a kis tükörhöz, és eszébe jutottak a verssorok, melyeket valamikor még az iskolában tanult:

*Bevégzem a feladatot, amelyet az Isten
rótt rám, bűnösre.¹*

Frissen borotváltan, megfésülve távozott. Jó illatot árasztott. Bajszát, rövidre vágott szakállát és a gallérja sarkából kilógó szőrmét fagy borította be. A hold zöld korongként magasan úszott az égen. A kemény hó fénye szikrákat szórt. A plakátok a falakon ugyanúgy harsogtak, mint nappal. Petrov már

olvasta őket: a *Tudomány múzeumának nőgyógyászati és ásványtani kiállítása, Sacco és Vanzettinél árleszállítás.*

Margarita Tyitovna a közelben lakott. Petrov nevetett. Mint mindig, a nő átsurran majd a másik szobába, az anyja hívni fogja, ő pedig ásítozva és támolyogva, savanyú grimaszt vágva bújik elő. Petrov nem 35 jön zavarba, megfogja a kezét, felfordítja a tenyerét, kiolvassa belőle a múltat és a jövőt, és azt, hogy kit kell elkerülnie. A lány elmélyülten hallgatja... – Margarita Tyitovna – énekelte gondolatban Petrov, és ujjongva düllöngélt.

Két jó barát futott el mellette hangosan beszélgetve, egymásba karolva, finn sapkában. – Sértő ajánlatot tettem neki – hallotta Petrov –, nem egyezett bele. Petrov elgondolkodott: a nő nem egyezett bele, ez pedig lehet, hogy rossz előjel.

És tényleg: Margarita Tyitovnáat nem találta otthon. – A múzeumba ment – érzett vele együtt a lány anyja. – Éjféli misére nem divat mostanában járni – nevetett fel. – Bizony – sóhajtott fel Petrov. – Túljártam az egér eszén – foglalta le beszélgetéssel az anya. – Tegnap rá-tűztem a csapda kampójára egy darabka szalonnát: most aztán elkapom. – El fogja kapni – nevetgélt Petrov.

Csikorogtak a léptei. A villanyvezetékek és a faágak fehéren csillogtak. A templomok matt ablaküvegei a holdra néztek. A múzeum ragyogott. A bejárat mellé akasztott elbűvölő képek vörösben játszottak az utcai lámpák fényében. Meghalt egy bolgár nő, amint a hóban feküdt, és egy katona az ezredből örökbe fogadja a lányát. Egy gorilla, félrehúzva a szőlővesszőket, odalopózik egy fürdőző szűzhöz: *A nő elrablása*. Petrov a függöny mögé lépett, és megtörölgette a szemüvegét. – Kérem a jegyét – követelte, majd megpödörte a bajsztát, megérintette szakállát és a zsebéből kikandikáló tenyérjős-könyvet.

A MATRÓZ

Ljoska kiugrott az ágyból. Az anyja őrt állt mellette.

A félhold, mintha csak kút fölél hajolna, enyhén fehérlett. A csenevész nyírfa sötét ágacskáival meg se moccant. A fűben harmat csillogott. A tyúkok kicsibéikkel az udvaron kószáltak és csipegettek.

Trifonyiha kék rózsákkal díszített fekete háziköntösében, hasát ringatva jött le a lépcsőn. Kezében kulcsot tartott, csuklóján pedig egy tigris-mintás hímzett táska lógott.

– A mindenit – sandított Trifonyiha –, egy kismalac! – és gőgösen elindult a cipókért.

– Már megmosakodtam – kiáltotta utána Ljoska.

A bajszos vízhordó lecsipentett egy kicsit az egyfontos fehérkenyérből, és közben nagy lármát csapott a kerekkel. A por álmosan emelkedett fel és szállt le újból.

36 – Bácsika – kérte Ljoska hízelegve –, vegyél fel! – És a víz-hordó megengedte neki, hogy felüljön a hordóra. Irigykedtek az aszszonyok, akik vízhordó rudakon agyagköcsögökben forralt tejet vittek, a szemüveges kalauznő, aki tehenet terelt és egy kötéllel csapkodott utána, meg az a négy tolvaj, akik a domb aljában ültek, és egy fehéreneműs zsákban kotorásztak.

Kifosztották a padlást – mutatta a vízhordó, és a földre ültette Ljoskát.

Felkelt a nap és szinte égetett. Megvilágította a fehérkenyeret Szilebina teázójában. A mozis fiú filmplakátokat ragasztott fel. A plakáton az állt, hogy *Ingyenes vetítés*, de Ljoska még nem tudott olvasni.

A barna kerítéses előkertben a cseresznyefák alatti padon egy matróz lustálkodott a melegben, és balalajkján játszott:

Transzvál, Transzvál...

Jó volt ott a kis előkertben. A kerítés már átforrósodott, hátulról felmelegítette a matróz vállát, lóhere illata áradt.

Egy matróz...

Az anya már visszatért, és egy tükörcsok előtt állva fésülködött.

Forralt vizet ittak kristálycukorral és kenyérral. Fújták. Az anya megtiltotta a fiának, hogy a patakhoz menjen, és miután behúzta a függönyt, lefeküdt aludni.

Hirtelen zene szólalt meg. Mindnyájan felpattantak.

Csillogott a zászlók hegye. Peregtek a dobok.

Úttörők meneteltek az erdő felé. Mögöttük egy kvaszos kocsi dübörgött.

– Utánuk! – Kisfiúk és kiskutyák, hadonászva, táncikálva, ugrándozva szaladtak: – Az erdőbe!

Az előkert mentén, tengeri szivacsot pörgetve sétált el a matróz. Égszínkék gallérja lobogott, tarkóján két vékony kis szalag röpködött.

Egy matróz! A zene távolodott és elhalkult, a por elült. Ljoskának hevesen dobogott a szíve. Futott a patakhoz a matróz után.

Egy matróz! Összecsődültek az emberek. A fürdőzők kimásztak a vízből. A homokban heverészők felugráltak.

Egy matróz!

Barna volt, mint egy agyagkorsó, beugrott a vízbe, feljött a felszínre, és úszni kezdett. Karján sötétkék vasmacska, az izmai dagadtak, mint a fonott kalács Szilebina polcán.

– Én hoztam ide – henegett Ljoska.

Nagy volt a forróság. Vibrált a levegő a folyó felett. Csobbantak a vízben a halak. Csónakok haladtak el, virágos fejpántot viselő nők hajoltak ki belőlük, és ujjukat a vízbe mártották.

A fürdőzők birkóztak, bukfenceztek és kézen állva sétáltak.

De a nap arrébb húzódott. Eddig hátulról sütött, most pedig 37 előlről: ideje ebédelni.

Az anyja már várta. A krumpli megfőtt, a kenyér és a vajás üveg az asztalon.

Jól beebédelték. Anyja a vajat dicsérgette. Még a kanalat is lenyalták. Aztán kimentek a tornácra.

Az udvaron, leterített pokrócokon a szomszédasszonyok ültek. Ringatták a kisbabájukat, csendesen dúdolgattak, és konyhakéssel egymás hajában turkáltak.

– Mi is letelepedünk – örült meg az anya, és pokrócért futott.

Leheveredtek. Ljoska az anyja térdére hajtotta a fejét. Az asszony babrálni kezdte fia bozontos haját. Az égbolton apró felhőcskék repültek el matrózkabátban, felhőcskék, amelyek leginkább fehérkenyérre és fehérnemű kupacra hasonlítottak.

Aludni akartak, de csak nem akaródzott...

– Asszonyok – ugrott fel az anya –, sütkérezünk, csak sütkérezünk, aztán meg lekéssük azt az ingyenes vetítést.

Ingyenes vetítés!

Felugráltak, szétszéledtek, bekötötték a fejüket, és kiszaladtak a kapun. Versenyt futottak egymással, közben mosolyogtak, aztán lehiggadtak, és szomorú énekbe kezdtek:

*Szegényke ruhája a gyökerekbe akad,
Az ágak meg a hajába kapnak.*

Hosszú szálú, durva füvet téptek le, hogy a lábuk alá tegyék, amikor kimennek a partra. Keserű fehér lé folyt ki belőle, és rászáradt az ujjakra.

Lábukkal kapálózva úsztak, és felvisítva leguggoltak. A nap lemenőben volt. A szúnyogok csípni kezdtek. Békák kuruttyoltak. Az égbolt elhomályosult. A fű hűvös lett. A keréknyomokban összegyűlt por még melegítette a lábukat. Az egész utca nyüzsgött. Mindenki az ingyenes vetítésre igyekezett.

Ment a vízhordó, felülről lefelé nézelődve, mintha a hordón állna, és a bajszát pödörte.

Az idős kalauznő, aki úgy csapkodott a kezével, mintha a kötél még mindig nála lenne, szintén sietett, és vidáman szaladt a négy tolvaj is, akik kifosztották a padlást.

Az emberek lármáztak. Sorban álltak a fagylaltárusoknál. Talpuk alatt ropogott a napraforgóhéj. A parkban égtek a kandeláberek, szólt a zene, csobogott a szökőkút. Az anya zavarban volt. Gyerekeket nem engedtek be a mo- ziba. Ljoska bömbölni kezdett.

38 Sötétedett. A zene hangjai nem szálltak magasra, lehúzta őket a harmat. Szilebina a tornácon ült – csöndben, elgondolkodva, nem csapkodott már a törülközővel, nem kiabált. Az előkertben a matróz halkan játszani kezdett a balalajkáján:

Transzvál, Transzvál.

Ugyanúgy, mint Ljoska, ő sem volt ott, a kedves, az ingyenes vetí- tésen...

Trifonyiha fújtatva körbejárt az udvaron, és miközben egy csillagban gyönyörködött, rágott valamit. A tigrismintás táskából elővett egy pirogot, és Ljoskának nyújtotta.

Ő pedig a lépcsőn állva enni kezdte, tömte magába mindkét kezével: a pirog édes volt, a keze pedig sós a kosztól és keserű a fűtől, amelyet akkor tépett, amikor az anyjával a partra igyekezett.

(Fordította: Lencsés Anita)

*Hamarosan megjelenik a *Visszatérés a Szozuzba* (válogatás az orosz minimalista prózából) című antológiában, az Antológia Kiadó gondozásában.

¹ Alekszandr Puskin: *Borisz Godunov* (Térey János és Radnai Anna fordítása)

